

פרוטוקול מס' 274

מישיבת ועדת העבודה והרווחה
יום שלישי, ה' בכסלו התשנ"ט (24 בנובמבר 1998), שעה 09:30

נכחו:

חברי הוועדה: אפי אושעיה - מ"מ היו"ר
אמנון רובינשטיין

מוזמנים:
רוני ארד - משרד האוצר
מר ברזני - סמנכ"ל ביטוח ובניה, המוסד לביטוח לאומי
רותי הורן - המוסד לביטוח לאומי
איציק פלוס - המוסד לביטוח לאומי
לילך כהן - ההסתדרות הכללית החדשה
עו"ד רענן שקדי - ההסתדרות הכללית החדשה

יועץ משפטי: משה בוטון

מנהלת הוועדה: שירלי אברמי

קצרנית: הילה לוי

סדר-היום: 1. תיקון טעות (לפי סעיף 10א לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948).
2. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 30) (התאמת גימלה לשכר מינימום),
התשנ"ט-1998.

4056

1. תיקון טעות (לפי סעיף 10א לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948).

היו"ר אפי אושעיה:

בוקר טוב, אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת העבודה והרווחה. בפתח הישיבה אנחנו מבקשים לתקן את חוק הביטוח הלאומי לזכאות עולים ונכים, התשנ"ז-1996. היתה טעות סופר והיועץ המשפטי של הוועדה, משה בוטון, יאמר מה אנחנו מבקשים לתקן. בבקשה.

משה בוטון:

ב-27 ביולי 1998 אישרה הוועדה הצעת חוק ביטוח לאומי, שמתייחסת לזכאות לעולים נכים. בחוק שהעלינו למליאה נפלה טעות, ובסעיף 1(1), במקום "9 חודשים" נכתב בטעות "5 חודשים". אני רואה שבפרוטוקול אני בעצמי אומר: "במקום 21 יבואו תשעה", היועצים המשפטיים אמרו "כן", ולכן זאת היתה ההחלטה.

אני מבקש את אישור הוועדה להביא למליאת הכנסת את הבקשה של הוועדה לתיקון הטעות, כך שבחוק הביטוח הלאומי, תיקון מס' 29, התשנ"ח-1998 בסעיף 1(1) במקום "5 חודשים" יבוא "9 חודשים". תחילתו של תיקון הטעות יהיה יום תחילתו של החוק.

היו"ר אפי אושעיה:

אין הערות על זה, נכון? זה מאושר.

אנחנו עוברים לנושא השני שעל סדר היום.

2. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 30) (התאמת גימלה לשכר מינימום), התשנ"ט-1998

היו"ר אפי אושעיה:

הנושא שעל סדר היום הוא: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 30) (התאמת גימלה לשכר מינימום), התשנ"ט-1998. מציעים: אפי אושעיה, שמריהו בן צור, יוסי כץ, ענת מאור, אמנון רובינשטיין ותמר גוז'נסקי. אני מזכיר לכולנו שהיה קובץ של תיקונים של התאמת גימלה וכולם נכנסו לחוק אחד בהסכמת המוסד לביטוח לאומי, משרד העבודה וכן הלאה. הנושא אושר במליאת הכנסת. אדוני היועץ המשפטי, בבקשה.

משה בוטון:

עברנו על הצעת החוק שפורסמה בחוברת הכחולה ולא היו לנו הערות חוץ מטעות אחת קטנה שיש בה. הביאו לנו נוסח חדש, עם עוד תיקון, וזה היה בהסכמת. הרעיון הוא שעובד שכיר שיקבל גימלות מהביטוח הלאומי, בכל ענפי הביטוח, גם נפגעי עבודה, גם גימלות וגם עובדת שזכאית לדמי לידה - -

היו"ר אפי אושעיה:

גם גימלת מילואים, על פי הצעה של אמנון, נכון?

משה בוטון:

נכון. כל הגימלות של הביטוח הלאומי שמחליפות שכר, יהיו לפחות שכר המינימום.

היו"ר אפי אושעיה:

את זה אנחנו מבינים, הרי הצענו את החוק. אני שואל מה התוספת.

משה בוטון:

את זה נשמע מהביטוח הלאומי.

רותי הורן:

אני עוקבת אחר הפרסום בכחול. סעיף 1, כפי שהוצע כאן, נשאר, והוא מתייחס לפרק ביטוח זכויות עובדים בפירוק תאגיד ופשיטת רגל.

אמנון רובינשטיין:

אפשר לשחרר אותי? יש לי ישיבה בוועדת הכלכלה.

היו"ר אפי אושעיה:

כן, יום טוב לך. אנחנו מצביעים בעד החוק שלך.

רותי הורן:

אני אקרא את הסעיף. "בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-1995 (להלן - החוק העיקרי) בסעיף 180 בהגדרה "שכר עבודה", בסופה יבוא:

1. פחת שכר העבודה של עובד ושכר המינימום שלו הוא זכאי - -

משה בוטון:

"עובד פלוני". אל תקראי את הנוסח הכחול אלא את הדרך שהעברת לנו.

רותי הורן:

"פחת שכר העבודה של עובד פלוני משכר המינימום שלו הוא זכאי לפי חוק שכר המינימום, יהיה שכר העבודה שכר המינימום כאמור". מדוע עובד פלוני? בחוק שכר מינימום יש שיטות שונות לקבוע את שכר המינימום, תלוי בצורת עבודתו של העובד.

משה בוטון:

ברור. לגבי אותו עובד שמתייחסים אליו ולא סתם עובד.

היו"ר אפי אושעיה:

ואם היה נשאר המינוח הכללי של סתם עובד, מה זה היה עושה?

משה בוטון:

עובד אחד יכול לעבוד לפי שעות, לפי חלקיות, לפי חודשי וכו'. הכוונה היא לשכר המינימום של העובד המסוים הזה, כפי שמגיע לו לפי היקף העבודה שהוא עובד.

היו"ר אפי אושעיה:

סעיף 1 אושר.

רותי הורן:

תיקון סעיף 183. סעיף 2. "בסעיף 183 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "ובלבד שחוק שכר העבודה כאמור לא ישולם בעד תקופה שלפני 12 החודשים שקדמו בתכוף", וכאן יש תוספת "ליום שבו נותקו יחסי עובד ומעביד, או למועד מתן צו לפי הוראות סעיף 182, לפי המוקדם מביניהם". בנוסח שפורסם בכחול דיברנו על כך שהחוב שבגיננו תשולם הגימלה הוא חוב שנוצר במהלך 12 החודשים שקדמו ליום הפירוק. במחשבה נוספת צריך להוסיף כאן עוד אלטרנטיבה, והיא המועד שבו נותקו יחסי עובד ומעביד, משום שנכון שהמועד הזה יהיה מוקדם יותר, ואנחנו רוצים לאפשר תשלום של חוב שכר העבודה לגבי התקופה המוקדמת יותר. אם נדחה אותו ל-12 החודשים שלפני הפירוק, יקטן החוב שהוא יוכל לצרף בהוכחת החוב. נכון יותר לאפשר לו את המועד הזה מניתוק יחסי עובד ומעביד, שזה מאפשר לו להגיש חוב יותר גבוה.

עו"ד רענן שקדי:

אני רוצה להביע התנגדות לסעיף הספציפי הזה. בדיון הקודם העברנו תגובה בכתב של שלמה שני.

משה בוטון:

אגב, אני זוכר שלקראת העברה לקריאה ראשונה גם הבעתם התנגדות לזה, והחליטו לא לקבל את ההתנגדות שלכם. אני רוצה להזכיר שהתייחסנו לזה.

עו"ד רענן שקדי:

נכון. העברנו את חוות דעתנו בכתב ב-22 ביולי 1998 והתייחסנו לסעיף 183 בניסוח המקורי, ואני אקרא אותו: "הגימלה שתשולם לפי פרק זה לעובד, תהיה סכום חוב שכר העבודה ופיצויי הפיטורים שמעבידו חייב לו, עד סכום שלא יעלה על השכר הממוצע כפול עשר לגבי כל עובד, וכפוף להוראות סעיף 189ב". מיגבלה של תיקרה כפול עשר כבר קיימת ואנחנו לא מבינים מדוע יש להטיל מיגבלה נוספת? אתה פוגע וחוסם את יכולת העובד לזכות בגימלה במיגבלות התיקרה האמורות ולא מובן מה היה הרציונל בהטלת מיגבלה כזאת.

רותי הורן:

אני אתייחס לשאלה ואחזור על ההסבר שנתנו בפעם הקודמת. נכון שהחוק הקיים קובע מיגבלה של סכום לחוב, שאותו משלמים בדרך של גימלה בפרק הזה. אנחנו משנים עכשיו את ההגדרה של חוב שכר עבודה ואנחנו קובעים במפורש שחוב שכר העבודה שאותו אפשר לתבוע על פי הפרק הזה, הוא שכר עבודה שאינו נמוך משכר המינימום. צריך לזכור מה היא מטרת הפרק הזה. הפרק הזה בא לאפשר לעובד לקבל חוב שנוצר בהקשר כלשהו לצו הפירוק או לצו פשיטת הרגל. לא מדובר בפרק שבא להעמיד לעובד איזשהו חוב שקשור בתחום יחסי העבודה שלו עם המעביד, שנוצר לפני שנים, והעובד לא תבע את החוב שלו.

הרי יחסי עבודה מוסדרים בתחום דיני עבודה, וכשלעובד יש חוב שכר עבודה, כל עוד המעביד קיים, לכאורה הוא יכול להשתמש באמצעים שדיני העבודה נותנים לו, לרבות הלנת שכר וכו'. הפרק הזה בא לאפשר לו גביה, במקום שבו המעביד מתחסל בעינינו, ואז המוסד בא ומשלם את חוב שכר העבודה, כדי שהעובד לא יהיה תלוי במצבה של קופת פשיטת הרגל.

משבאים עכשיו וקובעים שחוב שכר העבודה שאותו אפשר לתבוע הוא גם "עבירות" על חוק שכר המינימום, יכול עובד לבוא ולומר - אני עובד אצל המעביד שלי עשרים שנה, אין בכלל שום חוב שנוצר ערב הפירוק, אבל על פני עשרים שנה, מידי חודש בחודשו, המעביד שילם לי שני שקלים פחות משכר המינימום, ועכשיו אני מגיש חשבון על כל אותן עשרים שנים. ראשית, זאת לא מטרת הפרק, משום שאנחנו באמת רוצים להיצמד לדברים שקשורים בפירוק.

היו"ר אפי אושעיה:

זה ברור. את אומרת שזה מתייחס לנושא ספציפי ולא לכל התביעות הכלליות האחרות האפשריות.

עו"ד רענן שקדי:

הדברים האלה לא חדשים לי. לא קיבלתי תשובה לשאלה מדוע הטלתם מיגבלה נוספת? המיגבלה הקיימת היא מכפלה של עשר פעמים ואתם רוצים להטיל מיגבלה נוספת, שאחורה מ-12 חודשים לא ניתן לתבוע.

היו"ר אפי אושעיה:

עורך דין שקדי, אתה בעצם אומר שכאשר הוצא צו פירוק נגד מפעל, והוא לא שילם, באותה הזדמנות, ישלם הביטוח הלאומי את כל התביעות הישנות של העובדים כלפי המעביד, שלא שולמו מכל מיני סיבות.

עו"ד רענן שקדי:

זה לא מה שאמרתי.

ועדת העבודה והרווחה
24/11/98

היו"ר אפי אושעיה:

אבל זה מה שיוצא.

שמענו את ההערה של עורך דין שקדי מההסתדרות, ובכל זאת אנחנו מאשרים את תיקון סעיף 183, סעיף 2.

רותי הורן:

אנחנו מבקשים להוסיף תיקון נוסף באותו פרק, תיקון לסעיף 189, שאומר כך: "3. בסעיף 189(ב) לחוק העיקרי בסופו יבוא: "והכל בכפוף להחלטת פקיד התביעות לפי הוראות סעיף 298".

אני אקרא את הסעיף הקיים: "הגימלה לפי פרק זה תשולם רק לגבי חובות בעד שכר עבודה, פיצויי פיטורים או לקופת גמל, שהמפרק קיבל את תביעתם לפי הדין החל עליו". ולעניין גימלה לפי סעיף 185, שנוגעת לפירוק עבודה שיתופי, רק לגבי מי שהמפרק אישר את הוכחת החוב הזה.

היו"ר אפי אושעיה:

מה זה "בכפוף להחלטת פקיד התביעות"?

משה בוטון:

בכל ענפי הביטוח הלאומי יש לפקיד התביעות שיקול דעת. הוא בודק, מחליט וקובע מה הגימלה שתשולם. על ההחלטה שלו אפשר להגיש תביעה.

היו"ר אפי אושעיה:

למה להוסיף את זה אם זה לא היה עד היום?

משה בוטון:

כפי שרותי תסביר, קרו מקרים בשטח שבהם המפרק עצמו אישר טוב, שהוא מוטל בספק וכאילו לפקיד התביעות אין סמכות והוא צריך לקבל "כזה ראה וקדש" את ההחלטה של המפרק. לכן אומרים שהכל כפוף להחלטה של פקיד התביעות.

היו"ר אפי אושעיה:

ברור. עורך דין שקדי, זה בסדר מבחינתך?

עו"ד רענן שקדי:

כן.

היו"ר אפי אושעיה:

תיקון סעיף 189, סעיף 3, אושר.

רותי הורן:

סעיף 4 הוא תיקון לנוסח שנמצא בכחול. עלינו על טעות שהיתה בנוסח הכחול ומדובר בתיקון לסעיף 270.

משה בוטון:

קראנו ולא ראינו טעות.

רותי הורן:

אני אקרא את ההגדרה הקיימת בסעיף ואז נגלה את הטעות. אני קוראת מחוק הביטוח הלאומי: "התגמול המיזערי - 45% מהשכר הממוצע, כפי שהיה ב-1 בינואר, בצירוף פיצוי כמשמעותו בסעיף 1 ומחולק בשלושים". כאן היה מוצדק לחלק בשלושים, משום שהשכר הממוצע הוא שכר חודשי. לא שמנו לב בכחול, וכאשר תיקנו, הפכנו את זה לשכר מינימום יומי והמילים "מחולק בשלושים" נותרו. אילו היינו משאירים כך, היינו פוגעים בעובדים. לכן אנחנו מציעים להחליף ולומר: "במקום ההגדרה "התגמול המיזערי" יבוא: "התגמול המזערי - שכר מינימום יומי כהגדרתו בסעיף 1 לחוק שכר מינימום, כפי שהיה ב-1 בינואר, בצירוף פיצוי כמשמעותו בסעיף 1".

עו"ד רענן שקדי:

אני מציע שבמקום לכתוב "שכר מינימום יומי כהגדרתו" וכו', לכתוב: "47.5%". ברגע שקובעים שכר מינימום יומי כהגדרתו, במהלך השנה נשחק הסכום הזה והוא לא יעודכן במשך השנה.

משה בוטון:

אני לא יכול. אם ישנו את חוק שכר המינימום, זה הולך בעקבות חוק שכר המינימום.

עו"ד רענן שקדי:

בסדר. שישנו שם וישנו גם פה.

משה בוטון:

לא, זה מדביק לשם את ההגדרה.

עו"ד רענן שקדי:

ברגע שכתוב שכר מינימום יומי, הנתון הזה נשחק. הסכום הזה לא יישאר אותו הדבר בסוף השנה כפי שהוא היה בתחילת השנה. ברגע שכותבים סכום שהוא נגזרת של איזשהו חישוב אחוזי, הפרופורציה תמיד תישאר. זאת הערה שלי שהיתה חייבת להאמר ואני מבקש תגובה.

משה בוטון:

אדוני היושב ראש, אנחנו מפנים לחוק שכר המינימום. אם חוק שכר המינימום יישחק, גם הגימלה הזאת תישחק. אי אפשר ליצור שכר מינימום מיוחד לחוק הביטוח הלאומי.

עו"ד רענן שקדי:

אבל ה-47.5% האלה נגזרים משם.

משה בוטון:

אבל אני לא כותב 47.5%. אני אומר שכר מינימום לפי החוק. מחר זה יהיה 50%.

עו"ד רענן שקדי:

אבל מה לגבי העידכונים שלו? הרי במהלך השנה לא יהיה שום עידכון.

היו"ר אפי אושעיה:

עורך הדין שקדי, היות והעניין קבוע בחוק, אם זה ישתנה שם זה ישתנה גם פה.

עו"ד רענן שקדי:

כשאתה כותב שכר מינימום יומי אתה בעצם גורס לכך שלא יהיה עידכון במהלך שנה שלמה.

היו"ר אפי אושעיה:

סעיף 4 אושר.

רותי הורן:

סעיף 5. תיקון לוח י"א. "בלוח י"א - 1. בפרט 1 בטור "הכנסה מיזערית", במקום: "לחודש - סכום השווה ל-25% מהשכר הממוצע" יבוא: "לחודש - סכום השווה לשכר המינימום". פרט 1 מתייחס להכנסתו של עובד.

משה בוטון:

אין כאן שינוי מהכחול.

רותי הורן:

לא שינינו.

(2) "בפרט 2 - (א) בטור "הכנסה מירבית" בסופו יבוא: "לשנה - סכום השווה לסך ההכנסות המירביות לכל רבעון שבאותה שנת מס". (ב) בטור "הכנסה מיזערית", במקום האמור בו יבוא: "לרבעון - סכום השווה ל-25% מהשכר הממוצע של החודש הראשון ברבעון, כפול 2. לשנה - סכום השווה לסך ההכנסות המיזעריות בכל רבעון שבאותה שנת מס".

(3) אחרי ההגדרה "רבעון" יבוא: "שכר מינימום" - שכר מינימום, שכר מינימום חלקי, שכר מינימום יומי או שכר מינימום לשעה החל, לפי העניין, לפי הוראות חוק שכר מינימום לגבי אותו עובד". כאן שינינו את סעיף 2 וזאת משום שהתברר לנו שאם נעשה כן, עשוי משהו לפרש את החוק לרעה. עובדים שיש להם שכר, שלא מצוין דווקא בסעיף 2, כגון עובדים מתחת לגיל 18, עובדים שיש להם שכר מיוחד שנקבע על פי התקנות של חוק שכר מינימום וזה עשוי להתפרש אחרת ממה שהתכוונו. הכוונה היא שכל הוראות חוק שכר מינימום יחולו לעניין התביעה, מה הוא שכר המינימום לגבי אותו עובד.

משה בוטון:

היתה לי הערה לנוסח הקודם, שעובד שחל לגביו סעיף 2 בחוק האמור, לגבי עובד חלקי, וזה היה צריך להיות 2ב, אבל עכשיו מחקתם את הכל.

רותי הורן:

אין צורך בזה. זה רק עשוי לבלבל.

היו"ר אפי אושעיה:

סעיף 5 אושר.

רותי הורן:

לגבי סעיף התחולה. אנחנו נאלצים להתחשב במיגבלות יכולת הביצוע של המוסד, כי גם מערכות המחשב שלנו עסוקות מעל לראשן בחכנות לשנת אלפיים. אנחנו אומרים כך: "תחילתו של חוק זה, למעט סעיפים 1, 2, ו-3 שבו, בט"ו בניסן התשנ"ט, 1 באפריל 1999 ותחילתם של סעיפים 1, 2, ו-3 ביום י"ג בטבת התשנ"ט, 1 בינואר 1999". המשמעות היא שהשינויים בענף פירוקים ופשיטות רגל ניתנים לביצוע מחדש ינואר ולכן הוצאנו אותם החוצה. יתר השינויים יכולים לחול רק מחדש אפריל ואנחנו נאלצים להציע את התחילה הזאת.

היו"ר אפי אושעיה:

מה לגבי מילואים?

רותי הורן:

יכול להיות שמילואים אפשר גם להפעיל מינואר ואז נצטרך לתקן את שני הסעיפים האלה.

היו"ר אפי אושעיה:

תגידי מה את מתקנת ותקראי את הסעיף המתוקן.

רותי הורן:

"תחילתו של חוק זה למעט סעיפים 1, 2, 3, ו-4 שבו, בט"ו בניסן התשנ"ט, 1 באפריל 1999". אנחנו נחליף עכשיו את הסדר, משום שהרוב מתחיל לכאורה בינואר והמיעוט מתחיל באפריל. אז נוכל לומר: תחילתו של חוק זה ב-1 בינואר למעט סעיף 5 ותחילתו של סעיף 5 יהיה ב-1 באפריל.

משה בוטון:

אם כך הנוסח יהיה כך: תחילתו של חוק זה למעט סעיף 5 יהיה ביום י"ג בטבת התשנ"ט, 1 בינואר 1999 ותחילתו של סעיף 5 ביום ט"ו בניסן התשנ"ט".

רותי הורן:

בסעיף התחולה נצטרך לומר: תחולתו של לוח י"א לחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה, לגבי הכנסתו של עובד שממנה מגיעים דמי ביטוח בעד חודש אפריל 1999 ולאחריו". "התגמול המיזערי המשתלם בעד חודש ינואר".

משה בוטון:

בעד חודש דצמבר. אם אתם מחילים את החוק מינואר.

רותי הורן:

לא, לא. מדובר על התגמולים המשולמים.

איציק פלוס:

אם הוא משלם בינואר, הוא יקבל לפי התגמול המיזערי של ינואר, מכיוון שכבר נקבע שכר מינימום לגבי חודש ינואר.

משה בוטון:

אם כך צריך להיות: התגמול המשתלם בעד חודש ינואר או המשולם החל ב-1 בינואר.

רותי הורן:

מסוכן לכתוב "המשולם ב-1 בינואר". זה יכול להיות משהו ערכאי. אנחנו מדברים על התגמול המשתלם בעד חודש ינואר ואילך.

משה בוטון:

"בעד חודש ינואר 1999 ולאחריו".

רותי הורן:

כן. גם פה נצטרך להפוך את הסדר, כי הסדר הלוגי הוא הפוך. סעיף 270 קודם ללוח י"א.

משה בוטון:

אם כך תחולתו של סעיף 270 יהיה בינואר ולוח י"א יהיה באפריל 1999.

היו"ר אפי אושעיה:

בינתיים אני שם לב לכך שאני מציע החוק, אני יושב ראש הישיבה ואני גם אאשר את החוק. יש סיכויים שגם במליאה אני אהיה לבד. זה מוצא חן בעיניי.

רותי הורן:

אנחנו ננסח את הסעיף מיד אחרי הישיבה.

היו"ר אפי אושעיה:

אם כך, החוק מאושר להנחה לקריאה שניה ושלישית. התיקונים המתבקשים בסעיף 7 ינוסחו סופית על ידי היועצים המשפטיים. החוק אושר פה אחד, תרתי משמע.

יש לי שאלה אלייך - אמרתי במליאה שמלצרית או מלצר שנפגעו במקום העבודה, ודיווחו עליהם שהם מרוויחים רק אלף ש"ח בחודש ושילמו עליהם פחות מהתשלום המגיע לביטוח הלאומי, עד היום, זה הלך על פי התשלום. מהיום והלאה, זה יהיה על פי שכר המינימום. התווכחו איתי שטעיתי ולא הייתי צריך לומר את זה.

משה בוטון:

לא, אתה צודק. זאת המטרה. כך זה גם עם דמי לידה.

היו"ר אפי אושעיה:

התאחדות התעשיינים הסכימה וקבענו שהיא תשלם מחיר מינימום.

משה בוטון:

נכון. זה הושג על ידי כך שהיום הכנסת המינימום שלפיה משלמים דמי ביטוח, היא לפי חוק שכר המינימום ולא 25% מהשכר הממוצע.

היו"ר אפי אושעיה:

זה תופס לגבי כל אחד?

משה בוטון:

כן.

רותי הורן:

ההישג הגדול בחוק הזה הוא בכך שהוא הוריד אינטרס של המעבידים לעבור עבירות על פי חוק שכר המינימום. אם הוא צריך לשלם דמי ביטוח לפי שכר המינימום, הוא ידווח דיווח אמת. זה ההישג הגדול שהשגתם בחוק הזה.

משה בוטון:

וגם שהאנשים לא ייפגעו.

רותי הורן:

נכון, אבל אולי זאת השיטה לחזק את חוק שכר המינימום, שהיא יותר יעילה משיטות אחרות.

היו"ר אפי אושעיה:

תודה, אני מודה לכם מאד, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10:05.